

Hunyady László MTA választott élettudományi elnökségi tagjelölt

Koncepció

Az elmúlt években végzett közvélemény-kutatások egybehangzóan azt mutatták, hogy pártpreferenciáktól függetlenül a Magyar Tudományos Akadémia a magyar társadalom bizalmát legjobban élvező közintézmény. Az elmúlt 1 évben azonban az MTA sorozatos támadások kereszttüzebe került, elvesztette kutatóintézeteit és jelentős veszteségeket szenvedett el. A 2020-ban felálló új MTA vezetés legfontosabb feladatának azt tartom, hogy az MTA a kialakult új helyzetben is megőrizze, sőt megerősítse a magyar tudományos életben közel két évszázada betöltött vezető szerepét. Ennek záloga a megítélesem szerint az, hogy az MTA azt tegye, amit eddig is következetesen tett: tudományos bizonyítékokra alapozva, kizárólag szakmai szempontok alapján alakítsa ki és fejtsse ki véleményét a magyar tudományt érintő kérdésekben. Az MTA a nemzet tanácsadója, és ennek szellemében együttműködésre kell törekednie a magyar nemzet minden csoportjával. Ezt a feladatát az MTA-nak a politikai szempontokon felülemelkedve kell ellátnia. Az MTA választott elnökségi tagjainak nyilvánvalóan sokkal kisebb a ráhatása ezekre a folyamatokra, mint az MTA legfelsőbb vezetőinek, de megválasztásom esetén ezen alapelvek mentén kívánok dolgozni, összhangban az MTA decemberi közgyűlésén nagy többséggel elfogadott küldetésnyilatkozattal.

2019-ben kormányzati döntés alapján az MTA korábbi intézeteiből létrejött, a szervezetileg az MTA-tól független Eötvös Loránd Kutatási Hálózat. Nagyon fontosnak tartom, hogy az MTA az új helyzetben is minden rendelkezésére álló eszközzel segítse és támogassa a kutatóintézetek működését, és az ott folyó munkát, hiszen az ott dolgozó kutatók továbbra is az MTA közttestületének tagjai maradtak, és sikerességük mindannyiunk közös érdeke. Legalább ilyen fontos cél az egyetemeken, közintézményekben folyó kutatás támogatása is. E területen Magyarország lényegesen elmarad a nemzetközi élvonaltól. Helyes döntésnek tartom az egyetemek tudományos normatívájának megszüntetését, mert a nemzetközi példák azt mutatják, hogy a tudományos kutatás ott sikeres, ahol nem normatív alapon, hanem egyéni kiválóságon alapuló pályázati rendszerekkel támogatják. Megítélesem szerint az egyetemekre egyéni kiválóságon alapuló pályázatok formájában kell eljuttatni a korábban normatív alapon nyújtott tudományos támogatást. A személyi és anyagi feltételek megteremtésének fontos része egy olyan rendszer kidolgozása, melyben az egyetemi oktatók kötelező óraszám csökken, a tudományos kutatásra fordított idő növekszik, és a legkiválóbb tudományos eredményeket felmutató egyetemi oktatók kiemelt óraszám-kedvezményeket kapnak.

Az MTA-nak fontos szerepe van abban, hogy a tudományos élet szereplőivel megértesse és elfogadtassa azt a jogos társadalmi igényt, hogy a közpénzből végzett tudományos kutatások eredményei gazdaságilag is hasznosuljanak. Ennek érdekében támogatni kell a kutatóhelyeken innovációs szervezeti egységek működtetését, melyek ebből a szempontból folyamatosan figyelemmel kísérik a tudományos eredményeket, és segítik a kutatókat a gazdasági hasznosítás folyamatában. Ugyanakkor meg kell értetnünk és el kell fogadtatnunk a hazai közvéleménnyel és a politikai szereplőkkel, hogy a tudományos kutatás elsődleges célja jelentős nemzetközi (vagy Hungarikumok esetében hazai) visszhangot kiváltó új tudományos eredmények, felfedezések létrehozása. E tudományos kutatás legkiemelkedőbb

teljesítményeit nem forintban, euróban vagy dollárban mérik, hanem - tudományterülettől függően - pl. Nature vagy Science cikkben, Nobel-díjban, Kyoto-díjban, vagy éppen kiemelkedő tudományos értékű monográfiában. Fontosnak tartom, hogy az MTA és elnöksége hatékonyan kommunikálja a tudományos teljesítmény jelentőségét az ország reputációja szempontjából; és azt, hogy a gazdaság fejlesztésében is csak erre alapozva lehet magasabb szintre lépni. Ha sikerül meggyőzni a döntéshozókat a tudományos kutatás fejlesztésének és az erre fordított támogatások növelésének stratégiai jelentőségéről, akkor növekedni fog a legmagasabb szinten is versenyképes kutatócsoportok száma, és nem csupán annak lehetősége teremődik meg, hogy a XXI. század első felében magyar kutató Magyarországon született felfedezéséért nyerje el a Nobel-díjat, hanem a versenyképes gazdaság kialakulásához szükséges szellemi potenciál is létrejön. E cél érdekében a támogatások növelése mellett meg kell teremteni a hatékony kutatómunka-végzés feltételeit is, beleértve ebbe a beszerzési folyamatok versenyképességének racionalizálását.

Az MTA-nak fejlesztenie kell kapcsolatait a Magyarországon kutatást és fejlesztést végző cégekkel. A tudományos és az alkalmazott kutatás közötti együttműködés lehetőségeinek feltárása véleményem szerint a Magyar Tudományos Akadémia előtt álló stratégiai jelentőségű feladat. Az MTA-nak támogatnia kellene, hogy az egyetemek vonják be a cégeket a Ph.D. képzésbe, és meg kellene teremteni annak kritériumrendszerét, hogy – megfelelő képzéssel és szakmai elbírálással összekapcsolva - az alkalmazott kutatások eredményei is alapját képezhessék Ph. D. értekezéseknek. Ezzel párhuzamosan ösztönözni kellene, hogy az alkalmazott kutatási tevékenység mellett a cégek is javasoljanak és finanszírozzanak tudományos témákat.

Az MTA alapvető feladata, hogy irányt mutasson a tudományos minőség kérdésében. Az MTA doktora cím szakmai szempontokon alapuló, átlátható és az egyes intézményektől független minőségbiztosítási rendszer. Következetes munkával növelni kell a cím elfogadottságát, és meg kell fordítani az MTA doktora cím jelentőségének háttérbe szorulását az oktató és kutatóintézetek promóciós feltételrendszereiben. A minőség iránti elkötelezettség szempontjából az is fontos, hogy az MTA folyamatosan kommunikálja, és eljuttassa a közvéleményhez a tudomány legkiemelkedőbb eredményeit. Megítélésem szerint a fenti koncepció megvalósítása hatékonyan szolgálná a Magyar Tudományos Akadémia decemberi közgyűlésén elfogadott küldetésnyilatkozat megvalósítását.

Hunyady László
az MTA rendes tagja